

הַלְבוֹת מַעֲשֵׂר פָּרֶק יֵא

א. אָסוּר לְמַכּוֹר אֶת הַדָּמָאִי לְעַם הָאָרֶץ, אוֹ לְשַׁלַּח לוֹ דָּמָאִי מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְסִיעַ לָזֶה לֶאֱכֹל דְּבַר הָאָסוּר; אֲבָל מוֹכְרִין וּמְשַׁלְּחִין אוֹתוֹ לְתַלְמִיד חֲכָמִים שְׂאִין תַּלְמִיד חֲכָמִים אוֹכֵל עַד שְׂעֵשֹׁר, אוֹ עַד שְׂיֻדִּיעוֹ אָדָם נֶאֱמָן שֶׁזֶה מַעֲשֵׂר.

ב. כָּל הַמְשַׁפִּיעִין בְּמַדָּה גְּסָה, כְּגוֹן הַסִּיטוֹנוֹת וּמוֹכְרֵי תְבוּאָה מִתְרִין לְמַכּוֹר אֶת הַדָּמָאִי וּלְשַׁלְּחוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹסִיפִין עַל הַמַּדָּה, הַתְקִינוּ חֲכָמִים שִׁיְהִיָּה הַלּוֹקָח אוֹ זֶה שֶׁנִּשְׁתַּלְּחוּ לוֹ הוּא הַמְּפָרִישׁ מַעֲשֵׂר דָּמָאִי. אֲבָל הַמוֹדְדִין בְּמַדָּה דָּקָה הוֹאִיל וְהַמוֹכֵר מִשְׁתַּפֵּר, הוּא מְפָרִישׁ; וְלֹא יִמְכּוֹר וְלֹא יִשְׁלַח, אִלָּא מִתְקַן.

ג. וְכֵמָּה הִיא מַדָּה גְּסָה: בִּיבֵשׁ, חֲצִי סָאָה; וּבִלְח, מַדָּה שֶׁהִיא מִחֲזָקַת שׁוּוּה דִּינָר מֵאוֹתוֹ דְּבַר הַלַּח. סְלִי זֵיתִים וְעֲנָבִים, וְקָפוֹת שְׁלִירָק אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא מוֹכְרֵן אַכְסָרָה, אָסוּר לְמַכְרֵן דָּמָאִי.

ד. אָמַר אֶחָד מֵהֵן, בּוֹא וּנְתַקֵּן הַפְּרוֹת הָאֵלוּ, בֵּין שֶׁהִיָּה מוֹכֵר בְּדָקָה, אוֹ בְּגָסָה הַמוֹכֵר מְפָרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְהַלּוֹקָח מְפָרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי; וְדָבָר זֶה, תִּנָּאִי בֵּית דִּין הוּא.

ה. חֵבֵר וְעַם הָאָרֶץ, שִׁירְשׁוּ אֶת אֲבִיהֶן עִם הָאָרֶץ יָכוֹל הוּא לֹאמֹר לוֹ, טַל אֶתָּה חֲטִים שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי וְאֲנִי חֲטִים שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי, אֶתָּה יֵין שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי וְאֲנִי יֵין שְׁבַמְקוֹם פְּלוּנִי; אֲבָל לֹא יֹאמֶר לוֹ, טַל אֶתָּה חֲטִים וְאֲנִי שְׁעוּרִים, טַל אֶתָּה אֶת הַלַּח וְאֲנִי אֶטַל אֶת הַיֵּבֶשׁ מִפְּנֵי שֶׁזֶה מוֹכֵר דָּמָאִי.

ו. מִי שֶׁהִיָּה נוֹשֵׂא יָרֶק, וְכִבֵּד עָלָיו מִשְׂאוֹ, וְרָצָה לְהַשְׁלִיךְ מִמֶּנּוּ עַל הַדֶּרֶךְ, כְּדִי לְהַקֵּל מִמִּשְׂאוֹ לֹא יִשְׁלִיךְ עַד שְׂעֵשֹׁר, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה תַקְלָה לְעַמִּי הָאָרֶץ שְׂאוּכָלִין אוֹתוֹ כְּדָמָאִי.

ז. הַלּוֹקָח יָרֶק מִן הַשּׁוּק, וּמִשָּׁן אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁקַל וְלֹא מִדָּד וְלֹא נָתַן דָּמִים, וְנִמְלֵךְ לְהַחֲזִיר לְבַעַל הַחֲנוּת לֹא יַחֲזִיר, עַד שְׂעֵשֹׁר.

ח. הַמוֹצֵא פְּרוֹת בַּדֶּרֶךְ אִם רַב מִכְּנִיסִין לְבִתְיָהֶן פָּטוּר מִלְעֲשֹׁר, שְׂעֵדִין לֹא נִקְבְּעוּ לְמַעֲשֵׂר. וְאִם רַב מִכְּנִיסִין לְמַכּוֹר בַּשּׁוּק, הֵרִי אֵלוֹ דָּמָאִי; וּמִחֲצָה לְמִחֲצָה, דָּמָאִי.

ט. נִטְלָן לֶאֱכָלָן, וְנִמְלָךְ לְהַצְנִיעֵן לֹא יִשְׁהָה אוֹתָן אֲצֻלוֹ עַד שְׂעֵשֹׁר, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה תַקְלָה לְאַחֲרִים. וְאִם מִתְחַלָּה נִטְלָן שֶׁלֹּא יֵאבְדוּ, הֵרִי זֶה מִתֵּר לְשִׁהוּתָן אֲצֻלוֹ: עַד שִׁירְצָה לֶאֱכָלָן אוֹ לְשַׁלְּחָן אוֹ לְמַכְרֵן, יַעֲשֵׂר אוֹתָן דָּמָאִי.

י. קְנוֹבֶת יָרֶק הַנִּמְצָאת בַּגֶּנֶה, הֵרִי זֹו פָּטוּרָה מִן הַדָּמָאִי; וְשִׁלְבַעַל הַבֵּית הַנִּמְצָאת בַּבֵּית, חִיבָתָהּ. שְׂעַל גִּבֵּי הָאֲשָׁפָה בְּכָל מְקוֹם, מִתְרַת.

יא. הַנוֹתֵן לְפִנְדִּיקִית לְבִשָּׁל לוֹ וְלֶאֱפוֹת מַעֲשֵׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהּ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה תַקְלָה לְאַחֲרִים; וּמַעֲשֵׂר אֶת שֶׁהוּא נוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא חֲשׂוּדָה לְהַחֲלִיף שְׁלֹזָה בָּזָה. אֲבָל הַנוֹתֵן לְחִמּוֹתָיו בֵּין שֶׁנִּשְׂא בָתָה בֵּין שְׂאֲרָסָה, אוֹ לְשְׁכוּנָתוֹ, פֶּת לֶאֱפוֹת, וְתַבְשִׁיל לְבִשָּׁל אֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוּם מַעֲשֵׂר, וְלֹא מִשּׁוּם שְׁבִיעִית: מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ חֲשׂוּדָה לְהַחֲלִיף.

יב. בַּמָּה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּזִמָּן שֶׁנֶּתֵן לָהּ שְׂאוֹר לְעִיסָה וּתְבַלִּין לְקִדְרָה. אָבֵל אִם לֹא נָתַן חוֹשֵׁשׁ מְשׁוּם מַעֲשָׂרוֹת, וּלְפִיכָךְ מַעֲשֹׂר מָה שְׁיִטֵּל מִמֶּנָּה; וְחוֹשֵׁשׁ מְשׁוּם שְׂבִיעִית, וּלְפִיכָךְ אִם הִיָּתָה שְׁנַת שְׁמִטָּה הַפֶּת אֲסוּרָה, שְׂמָא הַשְּׂאוֹר מְסַפִּיחִי שְׂבִיעִית הוּא.

יג. הַמּוֹלִיךְ חֲטִים לְטָחָן עִם עִם הָאָרֶץ הָרִי הֵן כְּחֻזְקָתָן, שְׂאִינוּ חָשׂוֹד לְהַחֲלִיף; הוֹלִיכֵן לְטָחָן עִם הַנֶּכְרִי הָרִי הֵם דְּמָאִי, שְׂמָא הַחֲלִיפֵן בְּחֲטִיו שְׁלַעַם הָאָרֶץ. וְכֵן הַמִּפְקִיד אֶצֶל עִם הָאָרֶץ הָרִי הֵן כְּחֻזְקָתָן, שְׂאִינוּ חָשׂוֹד לְהַחֲלִיף הַפְּקִדוֹן. עִם הָאָרֶץ שֶׁהִיא מְשַׁתְּמֶשׁ בְּחֻנּוֹתָיו שֶׁלְחָבֵר אֵף עַל פִּי שֶׁהַחֲבֵר יוֹצֵא וְנִכְנָס הָרִי זֶה מִתֵּר, וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא הַחֲלִיף.

יד. הַמִּפְקִיד פְּרוֹתָיו אֶצֶל הַנֶּכְרִי הָרִי הֵן כְּפִירוֹתָיו שֶׁלְנֶכְרִי, שֶׁחֻזְקָתוֹ לְהַחֲלִיף הַפְּקִדוֹן. וְהֵיכֵן דִּינָם: אִם הָיוּ פְּרוֹת שְׁעָדִין לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכֶתָן, וְנִגְמְרוּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל אַחֵר שֶׁלָּקַח הַפְּקִדוֹן מִפְּרִישׁ מַעֲשָׂרוֹת כִּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. וְאִם הָיוּ שֶׁהַפְּקִיד טְבָלִים, וְנִגְמְרָה מְלֹאכֶתָן חַיֵּב לְהַפְּרִישׁ, שְׂמָא לֹא הַחֲלִיף הַגּוֹי; וּלְפִיכָךְ יֵרָאֶה לִּי, שֶׁהַמַּעֲשָׂרוֹת שִׁפְרִישׁ סֶפֶק. אָבֵל אִם הַפְּקִיד חֲלִין מִתְקַנֵּין, אִינוּ צָרִיךְ לְהַפְּרִישׁ כָּלוּם: שְׂאֶפְלוּ הַחֲלִיף הַגּוֹי, פְּטוּרִין כִּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ בְּהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת "דְּגִנָּה" (דְּבָרִים יח, ד), וְלֹא דִגֵּן גּוֹי.